

POLITIKAI ES KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Nyiltéri cikkek
garmond sora után 25 kr. fizetend

Kiadó-hivatal:
ése, hová az előfizetések és hirdetések küldendőek

Főtér 4-ik szám havá a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendőek

SÁNDOR KÁLMÁN.
(Folytatás.)

Máriust, az aczél hőst, egy teuton főnök alkalmilag párbajra hívta ki. Ha Márius egy modern katonatiszt lett volna, vagy el kellett vol-

A bolgár harcmezőn szintén nagy erővel folytak küzdelmek, melyek sulypontja ezúttal is Plevna vidékén fektült. Többetben tábornok, ter-ve alapján az orosz fővezényelt végre hatalmát kerítette a plevna-orcheanie utat s ezzel nagyja- ban teljesen czernizrota Osman pasát. Az ide vo- natkozó műveletek még 1-jén kezdődtek, a midő- Gurko tábornok combinált hadtesttel elindult Plevnától nyugatra igyekezett állást foglalni. Os- man pasa 4000 embert, hat ágyút és 300 cser- keszt küldött ide, mely sereg Telis és Gorny-Du- nik közt helyezkedett el. Ezt Gurko 24-én 2- zászlóaljjal, 56 lovasszázzal és 80 ágyúval meg- támadta, s minthogy Osman pasa a Plevna ellen 23-án és 24-dikén folyó roppant 'heves bombázás' miatt nagyobb sereget nem küldhetett a dubinai csapat segélyére, tíz órai véres harc után el- foglalta. Egy pétevári hivatalos távirat 5000 em- berre teszi az oroszok itteni veszteségét. Az ere- mény azonban igen fontos, mert ha Sefket pas- csakaham vissza nem veszi az elvesztett hadállá- sokat, úgy az oroszok annyira megerősítik azoka- hogy később a törökök a legnagyobb áldozat- árán sem tudják majd visszafoglalni. Már pedi- ez esetben Osman pasa el lesz szigetelve s a ren-

Aljlon itt néhány tekintély jellemzése a párt bajról az imént nevezett forrás után.

Schoppenhauer a bölcsezszer oda nyilatkozik, hogy a párbaj, összes irányelveinek célja, a nyers erő uralmát a jog és igazság felé helyezni. Mindenesetre nagyon kényelmes foglalkozás. Mindenkinek nézve, miután a fegyverekről alkotott fejtejtése nézve, miután a fegyverekről

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

des ostromnak sokáig nem állhat ellent. Egy magánhr szerint az oroszok okt. 26-án Plevna ellen általános rohamot intéztek, mely óriási veszteségekkel visszaveretett.

Orosz hírek szerint a Plevna körüli ostromló sereg a múlt héten a következő posztókat foglalta el: Bukova-Verbica-Grivica közt 3 román hadosztály -- 36 zászlóalj, 100 ágyú; a plevnabíli uton a IX. Krüdenner hadtest -- 23 zászlóalj, 96 ágyú; Radisonovál a IV. Zaton-hadtest -- 24 zászlóalj, 96 ágyú; -- Tucsencizánál 2 dandár -- 12 zászlóalj, 48 ágyú; Dubniknál a plevorochaniai uton 25 zászlóalj, 56 lovaszázad, 80 ágyú; a plevna-zahovai uton, 6 lovaszereg, 24 ágyú, 2 lövész zászlóalj állt. Így az egész ostromsereg 139 gyalogzászlóaljból, 86 lovaszázadból, 492 háború- és 50 ostromágyúból, vagyis 120.000 harcosból állana, mely szám szembevetendőleg túlzóva van.

A Lom vidéke.

A Lom vidékén sem pihentek a hadműveletek. Szuleiman pasa a rendkívül megerőltetett ruscsuk-rasgradi vonalat foglalja el, s eddig 21. 24. és 25-én véresen visszaverte az ellenség támadásait. A dobrodsai orosz sereg több kémszemélt tett, de a török fővezénylet teljesen biztosította magát az innen várható támadás ellen. A Sipka-szorosban csak ágyúharcz folyt. A Montenegro ellen működő sereg fővezérévé Mohamed Ali pasa nevezetett ki.

Franciaországban.

Mac-Mahon és kormánya magatartásáról Párisból azt jelentik, hogy a kormány be fogja terjesztetni a képviselő kamarában a költségvetést, mely ha meg nem szavaztatnák, akkor a senatusban indítványozni fogja újra a képviselő kamara felosztását s a senatussal fogja a költségvetést megválasztatni. -- Egy bécsi lapnak jelentik Párisból, hogy Audiffret-Pasquier herceg, a senatus elnöke, azt tanácsolta volna Mac-Mahonnak, hogy ne kísérte meg a kamara másodszori felosztását, mert nem bizonyos, hogy azt a senatus helyeselni fogná-e. A megejtett 15 pótválasztás eredménye a következő: megválasztatott tizenegy konzervatív és négy republikánus jelölt: e szerint a kamara 320 republikánus és 210 konzervatív tagból áll.

Viztos értesülés szerint a párisi municipalis választások november 25-dikére tüzetek ki.

A „Français” kijelenti, hogy baloldali lapoknak nincs igazuk, ha tegnapi közleményéből azt következtetik, hogy a tábor capitulálni készül a baloldal előtt. -- Ha a cabinet Mac-Mahont szabadjára hagyja oly férfiakhoz fordulni, kik készek volnának ugyanazon politikát támogatni, ebből még nem következnek, hogy a tábornagy kész a politikáról lemondani és eltérni a nyilatkozatoktól, melyek őt az ország előtt kötelezik.

A „Français” tagadja, hogy a senatus többsége feloszlóban volna; megjegyzi, hogy a senatok többsége még távol van és határozat csak együttes tanácskozányban jöhet létre.

A politikai helyzetről a „P. C.”-ban a következőket olvassuk:

„A helyzet változatlanul megmaradt eddigi bizonytalanságában. Azon általános kérdésre, hol és miként található a bonyodalom nyitja, még féligmeddig kielégítő választ sem lehet nyerni. Mindkét fél, a kormány és az ellenzék egyelőre meg se moccszannak és mindegyik fél azt látszik várni, hogy majd a másik hibákat követ el, melyek szerint támadási és védelmi tervét alakíthatja. A „Constitutionnel” egy programfőlért közzét, melyet a kormány vagy követni szándékozik, vagy legalább követni tartoznék, ha a republikánus körök támogatására igényt táplál. A közlebbi válság alatt meglehetősen független lap ezen érdekes nyilatkozatokat tesz.

„Az eldöntést, mielőtt észreveszik, hogy közönséges módon ők fogják a rövidbebet huzni. Ha például egy vitakérdés, vagy bármi más beszélgetés közben valaki több ész, több szakismeretet s egészségesebb nézeteket nyilvánít, mint én, csak sértőleg és gorombán kell magamat viselnem, hogy fogatkozásaimat elleppezsem, s ellenfelem fölött előnyt nyerjek. És ha az a másik most még nagyobb sértéssel és gorombasággal nem vár vissza, minden „becsület embere” előtt én maradtam a győztes. Igazság, ismeret, ész, szellem, éle, kénytelen háttérbe szorulni, és az én fenyegető durvaságom előtt meghátrálni. Ily módon mindazokat, kik engem elhomályosítanak, s tudatlanságomat, nyomorult voltomat pellengérré állíthatnak, folytonosan sakkbán tartom, s a legrosszabb esetben lelévöm őket.”

Rousseau a párba ellen így inti nemzetét:

„Órizzedjétek a becsület szent nevét ama barbár előítéllettel összezevarni, mely minden érvényt a kard hegéhez köt, s mely a legjobb esetben is csak arra való, hogy bátor bűnöket neveljen.

Miben áll ez előítélet? A legbálgabb hiedelemben, a minő csak egy emberi agyba valaha beletévedhetett: ama nézetben ugyanis, hogy a nyers bátorság feloldoz minden kötelesség alól a társadalom irányában; hogy egy ember, mielőtt verekedni tud, megszűnik gazember, rágalmozó, hitvány lenni; hogy a hazugság igazsággá, a gonoszított becsületet cselekményűvé, a hütlenséget tisztelomértől, az aljasság tisztességévé válik, mielőtt valaki kardot ragad; hogy soha sem vol-

vánítása valószínűleg sok helyeset tartalmaz, de bizonyára sok olyant is, a mi a köztársasági pártnak csak jámbor óhaját képezheti.

Igy többek közt igen problematicus, merész és a pillanatnyi helyzettel merőben ellenkező e lapnak azon állítása, hogy a marsal-elnök végre valahára beadja lemondását.

Oly kormány, minő a Broglie berozog és Fourtoun uraké, mely minden prefecet magához idéz, hogy az imént lefolyt választásokról jelentést tegyenek és a megyeválasztásokra további instructiókat nyerve, mely továbbá, mint ez még most is csaknem mindennap történni szokott, új egyéneket nevez ki különböző adminisztratív állásokra, ily kormány nem gondol arra, hogy a küzdőért könnyű szerrel elhagyja és lemondjon. Még kevésbé hagyja el állását 1880. előtt Mac-Mahon marsal, ki előtt -- ha minden egyéb kísérlet meghiusul -- még mindig nyitva áll a kormányrendszerváltás alkotmányos útja.

Bizonyos egyéniségek, kiknek alkalmuk van a kormány szándékairól egyet-mást megtudni, azon véleményt vallják, hogy az események menete a közlebbi időre már kijelölt. Ha a kamara egybe gyűlt és megalakult, a kormány előterjeszti a költségvetést, és meggyőződhetik annak fogadtatásából a kamrárt átlengő szellemről.

Ha a kormány a mint föltehető, már ez alkalommal is vereséget szenved, valószínű, hogy a kamara elnapoltatik és a felosztási indítvány azonnal a senatus elé terjesztetik. Ez esetben azon egyidejű indítvány terjesztetnek a senatus elé, hogy a kormány -- nehogy az államgépzet fennakadjon -- láttassék el az adóbehajtás ideiglenes engedélyével. A nagy kérdés, mely ily körülmények közt előtérbe nyomul, csak az: beleegyeznek-e a senatus a kamra felosztásába? És e kérdésre bajos a priori határozat nemmel válaszolni. Az nem egészen valószínűtlen, hogy felosztás esetén, a rendkívüli körülmények figyelembevétele mellett, a budget az 1878. év első negyedére engedélyeztetik.

Az sem lehetetlen, hogy akkor a kormány még abban is menedéket fog keresni, hogy 3 hó és 20 nap múlva csak a választási bizottságokat hívja össze és a választásokat csak a világiállás után tartatja meg. Ezt most azért nem téték meg, mert a választásoktól más eredményt vártak. De ha a választásokat mégis az alkotmányszabta időn belül tartanák meg, figyelembe vételt igényel az is, miként lehetne a választásokat és a világiállást összeegyeztetni?

Ilyen a helyzet a politikai szereplő egyéniségek egy részének álláspontja szerint, kik a kormányt megmaradásra ösztönzik megkezdett útján.

Más részről ismét az alkotmány revisióját, sőt plebiscitumot hoznak szőnyegre; e körök Fourtoun urhoz különösen közel állanak. A köztársasági táborban még mindig nem bizonyosok Grévy vezérőrsége tekintetében és a párt jövőre eljárása sincs még pontosan meghatározva.

Válaszul Horváth László urnak

a kődvásárhelyi katona-elzáróhelyek tárgyában.

K.-Vásárhely, okt. 28. 1877.

Horváth László Kődvásárhelyre kiküldött főispáni biztos ur czáfolatát irt e becses lapok 240. számában megjelent cikkemre s e cikkben közölt dolgokat rágalomnak nyilvánítja, „polgári és hivatali köteleméből kifolyólag, az igazság érdekében.”

Ennek czáfolatánál, nem akarván vele hosszassá vitatkozást kezdeni, álljon itt mint „kiküldött „izé”-nek a város polgármesteréhez küldött rendelete szóról-szóra: „Sz. 2.

tunk egy másik irányában hazugok, igaztalanok, mielőtt a gyilkos acélt keresztül döftük annak testén.

Igen jellemző Rousseau következő nyilatkozata, mely Schopenhauer felfogásával teljesen összhangban:

„Az olyan emberek, kik minden alkalommal mindjárt kihívással állnak elő, én bennem erős bizalmatlanságot gerjesztenek. Ők rendszerint becsutelen fickók, kik folytonos aggályban vannak, hogy alkalmilag valaki nyilván szemükre vetetheti nyomorultságukat; ők tehát becsutelen életűek, becsutéletbeli dolgokkal törősznek el-palástolni, s személyök iránt tiszteletet gerjeszteni. Mintha bizony pisztolyuk elsütése után nem épen oly nyomorult gazok lennének, mint az előtt voltak!”

„Tudom, -- mondja Lamartine, -- hogy több bátorság szükséges egy párbajnak visszautasítására, mint tiznek elfogadására. A törvénynek tehát a kihívót és segédjeit valóságos büntetésekkel kellene balgaságuktól visszariasztani. Legelőszérűbb lenne oly pénzbüntetés, mely a bűnös anyagi romlását okozná!”

És ily tekintélyek szava is csak „kiáltó szó a pusztában.” A párbaj mánia Európa cultur népénél ma is burjánzik.

Fájdalom, hazánkban Magyarországon is csak a közelmúltban egy hét alatt öt halálos kimeneteli párbaj volt, áldozatúl ragadván a többek között igazságügyminiszterünk szép reményekre jogosító derek fiát is.

(Folyt. köv.)

„Polgármester tekintetes Nagy Gábor urnak Hely.”

„Főispán ur ő méltósága, idei 450. sz. a. „méltóztatván alulírtat utasítani az iránt, hogy a katonaság elzáróhelyére, mint felfelül néhez, segek elhárítását, a katonai utasítás 71. §-ában, telmében eszközölém, ennél fogva ki kell jelenítenem tks polgármester ur előtt, hogy miután a katonai parancsnokság szigorúan kíván ragaszkodni az idézett §-hoz, ennél fogva nem marad más mód, mint a katonaságot a községi iskola, szobáiban és a műfaragászati tan-műhely helyiségeiben helyezni el.

„Kődvásárhely, 1877. október 12-én

„Horváth László, főjegyző, mint kiküldött biztos.”

Hát ezt rágalomnak mondja-e tisztelt kiküldött biztos ur? vagy szándékozik-e megtagadni sajátkezü rendeletét? Mert, hogy megyénk tiszteltemélt főispánja ilyent rendelt volna idézett rendeletében, el nem hihetjük. Sokkal bölcsebb és tapintatosabb főtisztviselőnek képezlük, mint hogy ilyent rendelt volna, tehát saját szakállára adta ki e rendeletet, az a Horváth László, ki magáról azt állítja, hogy „ő teljes életében híven és buzgón törekedett előmozdítani a tanügyet.”

Másfelől azzal menti magát, hogy a polgármester önként ajánlotta fel az iskolai helyiséget kaszárnyának; tegyük fel hogy úgy volt, mi-ben azonban biztos okom van kételkedni, kérdem a kiküldött biztos urnak nem kellett volna-e több eszinek lenni, mint hogy elfogadjon egy ilyen ajánlatot, melynek keresztülvitele a végig srtette volna városunk polgárságának közérzetét, felizgatna volna kedélyét, indulatját? Annak ki azért lett kiküldve, hogy az igazgatóságot csillapítsa, csak annyi bölcseességgel kellett-e birni, hogy egy ilyen ajánlatot elfogadjon, s ez által lángba borítsa a különben nyugodt kedélyeket, s így compromittálja kiküldőjét, s a fennálló uralkodó rendszert, melynek nevében így kormányoznak? Bizony bizony, ne keressen magának Horváth László ur bűnbakkot, s ne nevezze tudósításomat rágalomnak, hanem inkább ószintán valja be, hogy „bakkot lött” ezen rendeletével, melyet a minis-ter bölcseessége elég korán jóvá tett, s ne tartsa magát oly csallhatatlannak, mintha a mit rendel, ir, vagy czáfol, mind szent lenne, mert ime mint pattan vissza a „rágalmozó” czim osztogatójára.

Végül, rágalomnak nyilvánítja közleményem azon részét is, melyszerint a főispán ur elrendelte, hogy K.-Vásárhelyt a vendéglők esti 9 órákor bezárassanak. Ennek czáfolatúl utasítom Horváth főjegyző urat, a főispán urnak a város-hoz küldött ezen sajátkezüleg irt 406 számú rendelete 1. és 3 pontjának elolvasására, s akkor meggyőződik e tekintetben is, hogy rápattan vissza a nekem osztott rágalmozó czim. Hogy Horváth László főjegyző ez kiküldött biztos, okosabbnak és bölcsebbnek tartja magát a főispánnal s kiadott 28 számú rendeletével eltörli a főispáni 406 számú rendeletet, ez folylhat a köztük lévő viszonyból ki, s arról felelős Horváth László ur, főispánjának; de hogy egy közzététel végett, hivatalos íszámmal ellátott, kiküldött rendeletről azt mondja, hogy rágalom, mert ilyen nem küldetett ki, ehhez tulságos korruptiózó kíváncsít. Itt viselt dolgairól is irhatnék, de ez uttal bevégeztem, csak azt sajnálom, hogy miért nem vagyok Háromszék képviselő testületében igénytelen tag, hogy kérdezhetném meg, honnét veszi az ilyen kiküldött a borsos napidíjt, s tett-e a borsos napidíjhoz mért a rányagos szolgálatot.

... n ...

Megyei pártalakulás.

Szász-Régen, oct. 29-én.

Az alkotmányos élet egy erősebb érléktetésének valánk a mai napon tanui városunkban. Idősb gr. Teleki Domokos ur egybehívta a mai napra a régi Tordamegye ugynevezett „felső kerületének” földbirtokosait egy barátságos értekezletre, vagy ha a tagoknak úgy fog tetszeni, megyei pártalakulásra. A meghívók minden birtokoshoz el voltak küldve három egyén kivételével, a kirkól az a tapasztalás, hogy a régi egyetértést megörve, idegen zászlók alá szegődtek. A nemes törekvéseiről általános ismert gróf felhívásának engedve, mintegy hatvanon gyűltek össze a meghatározott időre. Midőn mindnyájan együtt voltak, a nemes gróf üdvözlőben birtokos társait, rövidbe foglalva következőkben adta elő a czélt, melyre meghívni sziveskedett. A régibb időben, a midőn e vidék Tordamegyének képezte kiegészítő részét, az az üdvös szokás divatozott kö-zöttünk, hogy koronként összegyűltünk jogos írdékeink, a megyei közélet fontosabb ügyeinek barátságos megbeszélésére. Ezen egybejöveteleknek meg volt az a tagadhatatlan jó oldala, hogy érdekeink mellett nyomatékkal léphetünk fel, s nem egyszer döntőlegolytunk be a megyei közélet ügyei intézésében.

Ezt a jónak és czélserűnek bizonyult szokást miért ne követnők most is, a midőn ország-résünk új felosztásánál a régibb kötelekből kiszakítva Marosvidékhez levénk csatolva?

Felhívom ezért tisztelt honfitársaimat: tegyünk egy, mint régen, tömörüljünk egyetértő kompakt egésszé, nemcsak azért, hogy ez által specialis érdekeinket hathatósabban előmozdíthatjuk; hanem azért is, hogy így nyomatékosabban folyhatunk be a megyei közélet alakulására s

egyetértve nagyobb súlyt vehetünk a mérlegbe ott, hol az igazság s józan hazafiságról van szó. Felhívom tisztelt honfitársaimat egy ily értelmű megyei párt megalkotására. Az egybegyűlt tagok helyeselve a nemes gróf által kitűzött czélt, örmest beleegyeztek e párt megalkotásába. Elnök-ké megválasztják az indítványozó grófit id. gr. Teleki Domokost, jegyzővé Balogh Ferencz ügyvédet. Br. Kemény Kálmán indítványára egy 14 tagból álló bizottmány választatik, mely koronként összegyűlve, az előforduló kérdések felett határozon s ezen határozatát a párt összes tagjainak tudomására juttassa. A fontosabb életbe vágó kérdésekben a párt összes tagjai meghívandók. Benkő János ref. esperes helyesnek tartja, hogy a tagok nevők aláírásával peeseteljük meg a párt-hoz tartozásukat; mire a megnyitott aláírás iven négy tag kivételével mindenki aláírta nevét. Az aláírás iv köröztetni fog. Ezek után az egész gyűlés a vendégszerető gróf asztalához vonult, hová a honvéd tiszt karon kívül a polgári hivatalnok is meg voltak hívva, a hol komlódi kedvderítő mellett csakhamar ólnék hangulat öbredt, egymást érvén a kedélyes felköszöntések s a vig banquettenek a déltűn késő órában lón vége. Üdvözlőjük a nemes gróf hazafiai kezdeményezését, mely politikai pangó életünkben új mozgékony-ság előidézésére van hivatva. Ismerve a nemes gróf s az egybegyűlt tagok hazafiai érzületét s a jó és igaz mellett való buzgólkodását, meg vagyunk győződve, hogy e párt actióját csak a legnemesebb, legigazabb s leghazafiasabb irányban fogja kifejezni. *)

TANÜGY.

Kolozsmegeye tantestületének közgyűlése.

I. nap.

A közgyűlés, mely a városház tanácsstermőben tartatik, 10 órákor pontban vette kezdetét. Már fél tíz órákor gyülekezni kezdettek a tan-ügy terén működő tanítók és tanítónők, valamint az ügy iránt lelkeselni tudó barátok, kiknek száma ezen különben elég tágas tanácsstermet zsufolá-sig megtölté. A közgyűlést a helybeli állami tanító-képezde dalköre nyitá meg a himnus el-éneklése által, melyet a képezde derék, buzgó és igazán szakértő zenetanára Boér Gerő vezetett. Ezután tantestületi elnök Paal Ferencz rövid szavakban a közgyűlés tagjait üdvözlőlvén, a gyűlést megnyitja. Következett a tanácsmány évi jelen-tése, melyet tantestületi titkár Czirják Albert felolvasván, annak minden pontja meggyőzős nélkül helyben hagyott és hitelesített.

A bizottságok kiküldésére kerülván a sorrend, elnök ezt a következőkép nevezte ki:

1.) A pénz-tár-számadások meg-vizsgálására: Gagyri Samu elnöklet alatt Szent-györgyi Lajos kolozsvári, Koleszár Lajos b.-hunyadi és Gál Sándor kidei tanítókat.

2.) A könyv- és irattár felülvizsgálásá-ra: Dézi Gyula elnöklete alatt Kovács Lajos borsai, Bihari István kalota-szent-királyi, Bánya Lajos mákói tanítókat.

3.) A tanszertár felülvizsgálására: Fazakas József elnöklete alatt Bács György hunyadi, Zöld József gyalui, Fekete János hunyadi tanítókat.

4.) A szavazatszedő bizottságba: Czirják Albert elnöklete alatt kijelölött Ravasz György b.-hunyadi, Bócz István gyalui és Rieger Imre kolozsvári tanítókat.

5.) A következő napon d. e. 8-9-ig Várad-i Károly polg. isk. igazgató által tartandó nyilvános tanításra bíró bizottsági elnöknek Csoma Zsigmond kalota-szent-királyi tanító; a 9-10-ig. Turesányi Gyula luth. lelkész nyilvános tanítására pedig Szentgyörgyi Lajos valkói tanító nevezetett ki.

Az egyet lapjának ügye kerülván szőnyeg-re, a lap eddigi szerkesztő Kiss Sándor egy javaslatot terjesztett a közgyűlés elébe, mely javaslat alapján megkezdődvn a lap fenntartása feletti eszmecsere, melyhez hozzá szóltak Szász Domokos, Fazakas, Várad-i Károly, 11 óra a további vitaközécsnek véget vetett, mivel Felméri Lajos egyetemi ny. tanár felolvasása következett. E miatt tehát a lap ügye feletti vita tovább folytatása a holnapi közgyűlésre halasztatott.

Az erdélyrészi tanodák 1876-77 tanévi állapota.

Az erdélyrészi tanodák 1876-77 tanévi állapotát, a szerkesztőségünkhez beküldött tanodai értesítvények s más hiteles adatok nyomán, a következőkben tüntetjük elő:

I. Állami reáltanodák.

1. A dévai állami reáltanoda.

Ez iskolára nézve az 1876-77-ik tanév fellette fontos, mivel ez évben lépett e tanoda a fő-reáltanodák sorába. Megnyitattott az 5-ik osztály s egyuttal a tanerők is szaporítottattak.

Az elhalt Lefranc Adolf tanácskőre Vizoly Zachariás, s az ujonnan rendszeresített történelmi tanszék-re dr. Benedek Albert nevezetettek ki rendes tanári minőségben.

*) E kissé elmosódott körvonalozással szervezkedett megyei párt ellen semmi kifogásunk, mielőtt „a leghazafiasabb irányban” fogunk működni. Szeretnők azonban, ha a párt vezetői vala jöhetnek tisztában, mert ha a párt régi törvényhatósági kötelek separatistius fontartását cölözni: e törekvést helyeselni sehogy sem bírjuk.

Szerk.

A tanári testület 1876-7-ik tanévben a következőkbrő állott: Igazgató: Matusik János. Rendes tanárok: dr. Benedek Albert, Csönka Lajos, Éder Géza, Ferenczi Gyula, Huzsik Jakab, Téglás Gábor, Vizoly Zachariás.

Az 1876-7-ik tanévre bíratk. tt növendékek összes létszáma az év kezdetén 119 volt. A szaporodás tehát az előbbi tanévhez képest 54, vagyis 83 %.

A tanév elején beiratkozott 119 tanuló közül 10 eltávozott, s így az év végén maradt: 109.

Nemzetiségre nézve: 66 magyar, 24 román, 19 izraelita.

Vallásra nézve: rom. cath. 35, g. cath. 2, g. keleti 22, helvét hitv. 31, mózes vallás 19.

A tanítás 1876. sept. 4-én kezdődött tartott 1877 junius 18-ig. A ronscoló toroklob miatt azonban a tanulók nov. 30-tól decz. 9-ig szüneteltek.

A segélyző-egylet 4320 frt 75 kr, 1 arany, 2 ezüst tallér s 3 ezüst huszasból áll, s ez összesen a takarékpénztárban van elhelyezve. Ezen kívül a minister ur önmaga a tápintózat segélyezésére 1000 frtot engedélyezett, mely az aradme-gyei takarékpénztárban kamatozik.

A tandíj-fizetés alól felmentetett az 1-50 félévben 39, a 2-ik félévben 40 tanuló, mely összesen 474 frtot tesz.

Ösztöndíjas tanuló ez intézetnél 3 volt, összesen évi 190 frtal.

A tan- és művelődési eszközök ez évben következőleg szaporodtak:

A tanári könyvtár szaporodott 193 munkával, következőleg a könyvtár jelenleg áll 535 munkából, 471 kötet és 176 füzetben, melynek értéke 1275 frt.

Az ifjúsági könyvtár gyarapodott 80 munkával, 125 kötet és 18 füzetben, következőleg a könyvtár jelenleg 260 munkából áll 366 kötet és 69 füzetben, melynek értéke 360 frt.

A természetrajzi tár 11 darabbal, a rajzszaki lapok 86 drbal, az éremgyűjtemény 59 drbal, s a mértani eszközök 2 drbal szaporodtak, következőleg a természetrajzi tár jelenleg 849 drból (1424 frt 77 kr), a rajzszaki lapok 1273 drból (205 frt 30 kr), s a mértani eszközök 134 drból (438 frt 73 kr), állanak.

2.) A sz.-udvarhelyi állami főreáltanoda.

Ez intézetre nézve e tanév szintén fontos, mivel e tanévben nyílt meg a 7-ik és 8-ik osztály, ez évben lett teljes főreáltanodává, s ez év végén tartott meg benne az első érettségi vizsgát Páll Sándor tanker. főigazgató elnöklete s dr. Abt Antal egyetemi tanár, mint vizsgáló biztos közreműködése mellett.

Az ujonnan rendszeresített tanári állomások-ra Hlatki Miklós, Lankó Albert s Solymosi Lajos nevezettek ki, következőleg a tanári testület személyzete az 1876/7-ik tanévben a következő volt: Igazgató: Héjja Endre, Rendes tanárok: Fankovich Gyula, Gyalokay Mózes, Hann Károly, Hlatki Miklós, Laukó Albert, Molnár Károly, Pálfi Károly, Rucinszki Lajos, Solymosi Lajos, Suppan Vilmos, Ujvári Béla és Váro Ferencz.

Az 1876/7 tanév elején beiratott összesen 175 tanuló. Ebből elmaradt 22, s így az év végén maradt 153. A mult évhez képes tehát az apadás: 5.

Vallásra nézve: rom. cath. 44, helvét. 78, ágostai hitv. 9, unitárius 17, g. keleti 4, mózes vallás 1.

A tanítás 1876. szept. 9-én kezdődött s tartatott 1877. junius 13-ig, kivévn azon sajnos esetet, hogy az 1-50 osztály s az előkészítő osztály tanulói, a ronscoló toroklob miatt 1877. máj. 1-én haza bocsáttattak, s csak junius 2-ára hivattak ujból be.

A szegényebb sorsú tanulók ez évben is együtt laktak. Ilyen 67 volt; közülök 14 fizető. A felügyeletet Váro Ferencz tanár folytatta díjtalanul, s a betegeket dr. Szabadi Ferencz s dr. Mezei Ödön díjtalanul orvosolták.

A tanulói zenekar szép sikerrel folytatta ez évben is működését. A tagok száma 16 volt. Felügyelő: Suppan Vilmos tanár.

Az intézet könyvtára, valamint a tanulók olvasó könyvtára, a rajzszerár, földrajzi gyűjtemény, s a vegytani szerár ez időn tetemesen szaporodott.

E tanodánál a műneket nem tanították s a helvéthitű növendékek vallásoktatásban nem részesültek.

II. Államgyimnasiumok.

3., A n.-szébeni állami főgymnasium.

Ezen tanoda tanári kara ez évben több változáson ment keresztül. Az elhunyt dr. Hampel Antal s a nyugalmazott Pittner Ignác helyébe rendes tanárokat Putnoky Miklós és Szilágyi Gyula nevezetettek ki. Góti Dezső pedig a győri állami főreáltanodához tétevév át, helyébe Ferenczi István nevezetett ki tanárnak.

A tanári testület tehát az 1876-77-ik tanévben a következőkből állott: Igazgató: Veres Ignác. Rendes tanárok: Palczor Károly, Andrásy Károly, Cebecauer János, Mezey István, Ágtha János, Balázs Ferencz, Simon Péter, Gidofalvy Géza, Ormay Sándor, Putnoky Miklós, Szilágyi Gyula, Ferenczi István.

A tanulók összes száma 261, tehát 14-el több mint tavaly. Elő lett léptetve 161, ismételt 14, kívülről jött 85.

Vallás szerint: rom. kath. 119; g. k. 91; g. cath. 27; helv. hitv. 17; ág. hitv. 2; mózes vallású 3.

Nemzetiség szerint: 126 magyar; 15 német; 118 román.

A gyűjtemények ez évben is szaporodtak. A tanári könyvtár 5579 kötetre (van még 5658 iskolai értesítvény) az ifjúsági könyvtár 2201 kötetre szaporodott. A természettani készlet 252, a természetrajzi gyűjtemény, még pedig az állattani 1667, a növénytani 25,109, az ásványtani 786 dból áll. Földrajzi eszköz 70, mértani 42, rajz 307 db van. Az éremgyűjtemény 883 dbot számlál.

A tanév 1876. szept. 1-én kezdődött s tartott 1877. június 29-ig.

E tanévben ő felsége is szerencsétlenné e tanintézetet legmagasabb látogatásával. Szeptember 12-én délután 2 órakor sorba vette az egyes osztálytermeket s az ifjúságot megvizsgáltatta. Ő felsége a tanulók feleleteivel teljesen meg volt elégedve, s csak a helyiség szűk volta tűnt fel előtte.

Az ifjúsági segély-egylet alaptőkéje 544 ft 80 kr, mely a takarékpénztárban van elhelyezve.

A Deák Ferencz nevű alapítvány, mely a múlt tanévben alakult, 780 ft 30 kr felett rendelkezik.

Ösztöndíjas tanuló volt 3 összesen 290 ftal. A tandíjakból ez évben bejött 1545 ft. A tandíj fizetés alól fel mentve 121 tanuló.

Az érettségi vizsgálatra előállott 15 ifju közül 2 dícséretesen, 12 egyszerűen éretnek nyilvánítottak, 1 pedig egy évre visszavetettek.

III. Gőr. cath. Gimnasiunok.

4) A balázsfalvi g. c. főgymnasium.

Ezen 8 osztályu főgymnasiumban a tannyelv: román. A gymnasium tulajdon épülettel bír, melyben 30 szoba és helyiség van. A tanoda költségeit a Basilita-alap hordozza.

A tanári kar személyzetében semmi változás se történt, az a következőkből állott: Igazgató: Antonelli János kanonok; tanárok: Moldován János, dr. Ratiu János, Micu Simon, Marculetiu János, Germanu János, Popescu Miklós, Vlăssă György, Groze Ciriacu, Nestoru Silvester, Uliacanu Sándor, Hosszu József, Petrisionu Todor. A tanulók összes száma 293, tehát 21-el több, mint tavaly.

Vallásra nézve: 260 g. cath. 30 g. keleti. 2 r. c. 1 ev. ref.

Nemzetiségre nézve: 290 román, 2 magyar 1 német.

Kézi ösztöndíjas tanuló volt 13. Ezen kívül 186 tanuló kenyerrel látott el.

A gymnasiumi könyvtár 2718 kötet s 1332 füzetből, az éremgyűjtemény 1608 dból áll.

Az érettségi vizsgálatra előállott 15 növendék közül 3 dícséretesen, 4 jól s 7 egyszerűen éretnek nyilvánítottak, 1 pedig visszavetették.

5.) A naszdói g. kath. főgymnasium.

E 8 osztályu főgymnasiumban a tannyelv: román. A tanoda tulajdon épülettel bír, melyben összesen 13 szoba van.

A tanári kar a következőkből állott: Igazgató: dr. Tanco Pál. Tanárok: Pavelia Leone, Baritiu Octav, Popu Maxim, Motociu Florian, dr. Malaiu János, dr. Moisilu Constantin, Hangea Beniám, dr. Maieru Miklos, dr. Alexi Artemiu, Besia Pál, Scridonu Gábor s Tanco János.

A tanulók összes száma 159, tehát 11-el kevesebb, mint tavaly.

Vallás szerint: 124 g. cath. 30 g. keleti, 5 r. cath.

Nemzetiség szerint: 154 román; 4 magyar 1 német.

Kézi ösztöndíjas tanuló 3 volt, évi 176 ftal. Ezen kívül a naszdóvidéki központi iskolai alaptól a határvidéki ifjaknak segély osztott ki, még pedig az 1-ső félévben 1175 ft, a 2-ik félévben 525 ft.

A betegsegélyző egylet vagyona 954 ft 95 krt. tett. Gyógyszerekre ebből 192 ft 48 kr, adott ki.

A tanuló ifjuság olvasó-egyletének pénzbeli vagyona 449 ft 39 kr.

Az érettségi vizsgálatra előállott 8 ifju közül, 5 dícséretesen, 2 jól s 1 egyszerűen éretnek nyilvánítottak.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A magyar tud. akadémia gyűlése.

A magyar akadémia oct. 29-iki összes ülésének tárgyat egyetlen felolvasás képezte: A Hunyady Jenő emléksbeszéde Poncelet külföldi tanár felett. Poncelet noha mint tanár és katona működését megosztani volt kénytelen, a tiszta geometriai buvárkodás terén oly érdemeket szerzett magának, minőkkel alig egy-két kortársa dicsekedhetik. Az által azonban, hogy behozta a geometriai disciplinákat, s kimutatta az összefüggést, mely a természet tárgyai és a geometria alakjai között létezik holott az előbb pusztán a véletlenség művének volt tekintve, nemcsak a tiszta, hanem az összes geometriának adott új irányt, s biztosabb alapot. „Application d'analyse” művében, melyben legsajátosabban van impregnálva működése, az ugynevezett kupus vetületet alapította meg, de egyszersmind a sugársorok által vetület alakjában egyikezett előállítani a kúpszeleteket, s ez által oly feladatokat sikerült megoldani, melyekkel már előtte sokkal Newton kellő eredmény

nélkül foglalkozott. A másodrendű felületek polárisainak bővebb vizsgálata által ő jutott először arra, hogy a pont és vonal mint nemző elemek egyenjogúak, holott előbb a vonalnak csak másodrendű szerepet tulajdonítottak. Poncelet különben nagy tudományossága dacára, maga volt a szerénység s szerénysége dacára a legfőbb megtiszteltetésekben részesült. Már 1822-ben tagga lehetett volna az académie des sciences-ben, csak a fennálló szabályokhoz képest folyamodványát kellett volna benyújtania, s ő egész 1834-ig nem tette. Ekkor Hachette helyébe választották meg, még pedig csak 1 szavazat volt ellene. Egyik legnagyobb bámulója Arago, a physica és mechanica tanárává terve a párisi école polytechnique, később a becületrend lovagjává, majd hadnagyává s végül ezredesévé lett. Csak utolsó éveiben kezdett újból a tiszta geometriával foglalkozni. Az emléksbeszéd befejezte után folyó ügyek következték, többi között a nyelvtudományi bizottság egy átirata többnemű párisi codex kikölcsönzése iránt, melyeknek alapján egy az eddig összes létező Paulus kiadásnál teljesebbet lehetne létrehozni. Az ülés 6-órát véget ért.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1877. okt. 31.

— **A székelyföldi mozgalom** ügyében a következő újabb részletek jutottak tudomásunkra egy tekintélyes ügyvéd értesítése alapján. A marosvásárhelyi királyi tábla Balásy Lajos földbirtokost és Nagy Ezekias polgárt is szabad lábra helyezni rendelte. A kir. főügyősi helyettes a királyi táblai végzésnek Balásy Lajosot illető részébe beleegyezett, miután növeztetése iránt, alapos gyanu vele szembe nem forog fenn, de Nagy Ezekias szabad lábra helyezése ellen a legfőbb ítélőszékhez fellebbezett; miután növeztetése iránt Nagy Ezekias ellen terhelő vallomások forogtak fent. E szerint tehát Balásy Lajos már szabadon is bocsáttatott, de Nagy Ezekias a legfőbb ítélőszék határozatát vizsgáló fogásban marad. Kapcsolatilag ide jegyezzük Székely-Udvartól a végzésről azon értesülésünket is, hogy az álláslagos toborzás ügyében az ottani hírek szerint következő kötelezést irattak alá a toborzottakkal, kiknek száma e városban 10—17-nél semmi esetre sem megy többre: „En alólírt a nemzet jólétéért kész vagyok bármikor harcba menni.” Dacára, hogy nagyon ártatlan szöveg, a székelynép józansága folytán nagyon kevesen ültek fel az „udvarhelyi gavallorok”-nak, a kik — ha hőbortos tervük idejékora meg nem akadályoztatik — bizony nem a nemzet jólétéért vesztegették volna el a drága székely vért.

— **Kolozs megye** taneztülete tegnapi délután 6 órakor tartá meg előértekezletét a városi polgári iskola helyiségében, melyre egy a helybeli, mint a vidéki tanítók és tanítónők közül oly szép számmal jelentek meg, hogy a terem zsúfolásig tele volt. Az előértekezletet taneztületi alelnök Benedek József egy igen szép és nagy gondtal kidolgozott beszéddel nyitotta meg. Fejtette ki különösen, hogy a mostani körülmények között a néptanítótól annyi és oly sokoldalú képzettséget kívánnak, hogy ezen ezermesterféle képzettség által — nem is tekintve saját testi és lelki erejének végtelenségére kimerülését, — tönkre tesz egy egész nemzedéket, mely az ily lehetetlen kívánalmaknak megfelelő tanítók részére van bízva. Derék alelnök Benedek József ezen lelkes és hatásos beszédét az előértekezlet megőljenezvén, az értekezlet megnyitását. A következő napon kezdett veendő közgyűlés sorrendje jegyző által felolvasatván, kevés módosítással helyben hagyott, úgy szintén a következő évre megválasztandó tisztviselők névsora is. A ma reggel 8—9-ig Nyárádi Lajos tornatanár által a tanítónőképző helyiségében tartott felolvasás és nyilvános leánytornászát kezeléséről, jelentés tételre Bács György b.-hunyadi tanító jelöltetvén ki, az előértekezlet bezárattott.

— **A kolozsvári iparműtörténelmi kiállítás** rendező bizottság a tegnapi gyűlést tartott, melyen a titkár beszámolt az eddig érkezett bejelentésekről s azon intézkedésekről, melyek eddig a kiállítás érdekében történtek. A bizottság jóváhagyó tudomásul vette a jelentést s azután részletes intézkedéseket állapított meg az ezután teendőkre nézve. Többek között számba vette azon erdélyi névzetes műtörténelmi kincseket, melyek a kiállításra még nincsenek bejelentve s intézkedéseket állapított meg azok meggyerésére. Elhatározta, hogy minden kiállító külön értesítések a tárgyak jekülődésének végső határidejéről, mely nov. 20-ikára tetetett. Továbbá elhatározta, hogy a negyedik választmányának 50 kr. belépő díjat fog ajánlatba hozni az együttes negyedik és iparműtörténelmi kiállításra.

— **A közlebről** egyetemünkön felavattatott orvostudor, a kiről lapunk tegnapi számában említett tettünk, nem Virág Lajosnak, hanem Virág Jánosnak hívják. Kérjük olvasóinkat ezen helyreigazítást tudomásul venni.

— **A városunkban** most folyó vásáron egy jó lö ellopott egy cigányt s a tettes lovat cigányostul együtt ma délelőtt kisérték be a csend-

őrök. A cigány eléggé bizonyítottá ártatlanságát s mégis letartóztatták.

— **A tövisi** vasuti állomáson levő munkások okt. 26—27 közötti éjjelen, egy az állomási épületektől jókora távolságra eltolt waggont fel-feszítették és annak tartalmát cukrot, kávé, tenáti stb. szépen kiürítve, magok között feloszták. Szerencsére azonban a lopást korán észrevették, és ép azon pillanatban fogták el őket, a midőn waggonba ülve, a lopott jószágokkal együtt távozní készültek.

— **A Stein János** által évenként kiadott s nagy népszerűségnek örvendő „Erdélyi képes nap-tár” 19. évfolyama sok csinos illusztrációval és érdekes szöveggel megjelent. Ára 30 kr.

— **Demjén László** derék egyetemi könyvárosunk üzletét a Fröhlich ház alól áthelyezte a plébánia épületébe, ugyancsak a piacszoron.

— **Román** szintársulat ütötte fel sátorát Gy.-Fehérvárt. De mint halljuk ahívek nemigen sietnek a román Thália ezen templomába.

— **A nagyzebeni** s hátszegi rom. cath. plébánosok elhatározták, hogy egymással cserélnek s e cserét Fogarassy Mihály püspök is jóváhagyta. E szerint Weber Albert jelenlegi szebeni plébános Hátszegre, s György István hátszegi plébános N.-Szebenbe megy.

— **Gyula-Fehérvár** sz. kir. város önkényes tüzoltó-egylete — mint onnan lapunknak írják — ez évi zárgyakorlatát a f. hó 28-án tartván meg, első sorban a mászó-toronyról végezte gyakorlatait, melyek mind pontosság és rend, úgy elkészültség tekintetében mi kívánni valót nem hagytak hátra. Ezt követőleg a város nagypiaczán szívatyuival, és felszerelvényeivel egy magán házat rohanván meg, feladatát oly ügyességgel oldatta meg, s egyáltalán véve az összes gyakorlat látványosság tekintetében is annyira sikerült volt, hogy az összesrelegett polgárság minden osztálya, valamint a katonai törzskar jelen volt képviselői, a gyakorlatok bevégezte után, teljes meglepődéstik nyilvánításával oszlottak szét. Ugyanazon nap estejét a testület rövid lakomával fejezte be; melyhez a vidám kedélyhangulatot erdélyi r. k. püspök Fogarassy Mihály ur ő excellenciájának kegyes adománya folytán a rozsamáli hegy jó zamatú szőlőnedve szerezte meg.

— **A vaticánból.** Rómából jelentik, hogy a jezsuitarend főnöke pater Curci kizárta a szerzetből. Curci több éven át a Civita Cattolica cz. ismert clericalis lapot szerkesztette és a jezsuita rend egyik legtehetségesebb tagja volt, de megnehezelték rá, mert a pápa világi hatalmát nem védte oly vakon, mint a hogy tőle kívánták. Curci most a nyilvánosság elé fogja bocsátani a differenciákat, melyek 1871 óta közté és a vaticán közt felmerültek és azt hiszik, hogy a szélső clericalis elemek ellen igen álhatalos küzdelmet fog folytatni.

— **Patti Adeline** elhagyta Angolországot, hol tíz nap alatt őt langversenyben lépvén föl 50,000 frankot keresett. A művésznő Párison keresztül Milanóba utazott, hol kilenczszor lép föl, minden fellépéséért 8000 frankot kapván. Innen azután Velenczébe megy, hová négy előadásra hívták szintén kitűnő föltételek mellett.

— **Párisból** jelentik, hogy Mac-Mahon tábornagy a miniszterium lemondását elvileg elfogadta. A nap melyen ez közzétették, még nem ismeretes; a miniszterek a megyei tanácsok megválasztása után azonnal be akarták nyújtani lemondásukat, a tábornagy azonban azt kívánta, hogy a kamrák megnyitását hivatalban maradjanak. A Soleil azt az alternatívát fejtegeti, hogy a baloldali körökből elnök araggy miniszterium alakítsák-e. Ez utóbbi eshetőség kíváncsabbnak látszik előtte.

— **A osztrák** miniszter urak Auersperg herczeg, Lasser és De Pretis bárók, Chlumecsky urral együtt Budapestn vasárnap kedélyesen fülökbé huzatták Rácz Palival a Hungáriában a magyar notákat. Hiába játszották nekik a cigány a Donau-Waltzer; „Bix deutsch,” mondá nekik Chlumecsky kereskedelmi miniszter ur, „huzad a csicseri borsó, nyugszik az orsó.” És Rácz Pali huzta vigan és keservesen az osztrák miniszter uraknak s egészen meghódította őket a magyar zenével. A miniszter urak pedig szúrták a bankót, csak De Pretis ur takarékoskodott, hatást nyomván a cigány tányérába; mit az osztrákok bizonyosan nagy meglepődéssel fognak tudomásul venni.

— **Egy új Tell Vilmos** támadt valami Horre nevű kapitányban, ki nejevel együtt Párisban mutogatja művészetét. Az amerikai házaspár a Folies Bergéresben lép föl esténként mindannyiszor óriási közönség bámulata mellett. Különösen a férj csaknem utólráhetlen ügyes lövő. A színpad hátterén egy puha fából készült állványt helyeznek el, mely a golyó felfogására szolgál. Ez állvány elé azután égő gyertyát állítanak. A kapitány erre oly messzire távozik a céltól, a mint csak a színpad hossza engedi, tehát mintegy 35 lépésnyire. A kapitány most hátára fekszik, fejével a célt, lábával a közönség felé, s így vállal fölött lövi ki a súlyos pisztolyt, melynek golyója legottan kioltja a gyertyát, ezután megmutatják a közönségnek, hogy éppen csak a ből vége hiányzik onnét. Ily módon bármely kijelölt pontra lövő kapitány s célját sohasem téveszti el. Mutatványainak koronáját azonban azon jelenet képezi, midőn nejeének chignonjából egy kis almat penderit ki golyója. Az asszony tricotban jelenik meg a színpadon s nagy lelki nyugalommal várja a végzetes lövést. Az első estén egy néző a következő

megjegyzést tette szomszédjához: No ez még sem oly nehéz, mint Tell mesterlövése. — Miért? Talán mivel Tell csak nyíllal lőtt? — Nem, hanem mivel Tell fíára lőtt, míg Horre feleségére övöldöz.

— **Magyar lány** a szultán háremében. Az „Egyetértés” konstantinápolyi levelezője írja: Megígértem s erősen feltettem magamban, hogy a szultán magánéletéből ki fogok tudakolni egyet-mást. A szultán pipáiról már írtam. Komornokom, (vagyis nem az enyém, hanem a szultáné) kivel ismeretséget kötöttem, mint aféle muzulmán roppant tartózkodó, bár sok mindent elmondhatna. Hanem érdekes a mit megtudtam tőle legujjabban, hogy a szultán háremében a sok mindentfele nemzetiségű odalisk között egy magyarleány is van Zsebenből, vagyis azt hiszem, hogy Zsebenből. Itt „Iblis” a neve, a mi nem jót jelent s nyilván makranczos természetéért csufolgatja vele a hatalmas ur, a ki nagyon kedveli s néha napján, ha jó kedve van, magyar dalokat szokott vele énekeltetni. Sajátságos ősi szokás, hogy az oldaliskok közül az, a ki arra érdemessé teszi magát, némi háziaszonyi szerepet visz a háremben s most e magyar leány már hónapok óta ügyel fel az egész lakosztály csinosására. — Hogy eredeti neve mi volt, azt nem tudom. Az egyén, ki beszélt, Kadine-nek nevezte, a miből először azt hittem, hogy Kadé volt; a Kadine azonban, mint utóbb megtudtam, azt jelenti, hogy „nagyon kedvelt”; ő a hárem legkedvesebb hölgye. A Kadine azt a jogot élvezi, hogy a szultán ágyának függőnyeit naponként ő huzza szét és bocsátja le, mikor ő felsége lefekszik. Annnyit mondhatok, hogy a szultán kegyence most nem francia, se nem más nemzetiségű, hanem ezen Kadine. A háremi életnek csak nők utánj lehetne jutni valamire, mert a férfiak e tekintetben nagyon tartózkodva mondják el, a mit tudnak, de egy vettem észre, nem is sokat tudnak. Két hónap előtt négy cserkesz nő küldte ki a palotából s áttették „nyugdíjra” az ó-szerályba, állítólag azért, mert oroszul tudtak, egymás közt így beszéltek sz oroszok ügyével kissé rokonszenveztek; a mit a szultán saját körében el nem tűrt.

— **Montenegrónak** is volt egyetlen egy lapja. Csak volt, most nincs többé. „Glász Czernogóra” volt a neve, egyszersmind Nikita hivatalos lapja is volt. Most megszünt létezni, hihetőleg azért, mert kiapadt a muszka subventió, lévén a rubelekre nagy szükség másfelé is.

— **Borzalmas** kivégzési jelenet folyt le e hó 25-én reggel a párisi La Roquette téren. Egy Albert nevű napszámoson hajtották végre a halálos ítéletet, ki egy öreg aszonyt orozva meggyilkolt, Albert, miután a szokásos öléssel elbucuzott gyóntatójától, lárszolgálynugodtan lépett a vörpadra s kabátját levette az egyetlen kegyet kérte, hogy még egyszer ’szólhasson. Midőn Roch a hóhér azt felelte, hogy ez lehetetlen, az elítélt „Uram istenem ’bocsáss meg” [szavakkal a nyaktilóhoz engedte vezetetteti magát. A hóhért s segédeit azonban megzavarta Albert szokatlan kérése, mert oly rozsol kötötték meg, hogy a szerencsétlen még egy mozdulatot tehetett jobb felé. Erre azután a hóhérok a rendes helyzetbe akarták hozni s azon pillanatban, midőn már a gép működni kezdett, oly erősen lökték meg lábait, hogy a nyak helyett a jobb váll került a bárd alá, mely annak nagyobb részét rögtön elszakította a törzstől. Az iszonyat kiáltása hangzott föl a külvilábon nem nagy számú közönségben, mely a rémes jelenetet végig nézte. A holttestet a jorji temetőbe vitték, hogy az elítélt rokonainak esetleg az orvosi egyetemnek bocsássák rendelkezésére. A „szakértők” úgy nyilatkoznak, hogy Roch hóhér már régebb óta nem áll földatának kellő magaslátán.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Bérlet 32-ik szám.
Kolozsvárt, esütörtök november 1-én 1877.

A KÉT ÁRVA.

Színmű 4 felvonásban, 7 képpel. Írták: D' Ennery és Corman, fordította Vezéri Ödön.

Kezdeté pontban 7 órakor.

KÖZGAZDASÁG.

A marhavész.

Marosvásárhelyi levelezőnk értesítése szerint az erdélyi részeken kiűtött marhavész tárgyában az ottani „vész bizottság” az alábbi hírdetményt bocsátotta ki:

Tulajdonképpen a kolozsvári ily irányu hirdetményt kellene közreadni, minthogy azonban ez nem tartalmaz semmi tájékoztatót, ezélszerűbbnek tartjuk a kimerítőbb marosvásárhelyit adni. „A földmívelés-, ipar- és kereskedelemügyi m. kir. nagyméltóságú miniszteriumnak folyó 1877-ik év október hó 17-én 21,130. szám alatt haza-nak valamennyi törvényhatóságaihoz szóló magas rendlete szerint, *) a keleti marhavész Háromszék megye Seps-Szentgyörgy városában, egy Romániából eredő marhacsoportban kiűtött.

*) Talán csak nem a miniszteri rendelet szerint kiűtött ki a marhavész? Szerk.

A szarvasmarha ezen legragadósabb betegsége eredetileg, az az magától nálunk soha sem támad, hanem függetlenül az évszak és időjárásról mindig csak befertőzés következtében lép fel, kor-s nemkülönbség nélkül a szarvasmarhát megragadja s rendszeren el is pusztítja, juhok, kecskék és egyéb kórdőző állatokra is átszarmazik.

A ragály-anyag a beteg állatnak minden részeiben létezik és azért a betegség átszarmaztatására, vagyis a befertőzésre a beteg állat lélegzete, bőrkigözlőgése, köny- és orrfolyadéka, szájnálkaja, vizelle, izadmánya, hulladéka, úgy-szintén az elesett vagy kiűrt állatok bele, szőre, bőre, haja, húsa és vére is alkalmas.

A ragály-anyag már a betegség legelső kezdetekor kifejeződik, igen szállékony s könnyen ragadó: a ragály-szállító anyagok közé tartoznak a ruhák, gypju, szőrmék, száraz széna és alomfélék, istálló falak, a padozat földje stb.

A befertőzés tehát vagy közvetlenül vész-beteg állatok, azok ürülékei és állásuk után tetemeikből következik, vagy közvetve személyek, állatok vagy tárgyak által, melyekhez a ragály-anyag ragadt, vagy melyekbe az elhatolt és melyek ezáltal annak szállítóul szolgálnak: így terjedhet el a vész udvarról udvarra, helyről helyre, s így merülhet fel az hírtelen a fertőzött helyiségektől nagy távolságra váratlanul.

A kór következő tünetek közt szokott lefoly-ni, u. m.: ugyanis ha egy állat a vész-kórtól befertőztetett, akkor a ragály átszarmazásától kezdve rendszeren 3—7 napi időköz mulik el, az első észlelhető kórtünetek jelentkezéséig.

Első észrevehető jele a megbetegedésnek a láz, mely az egyenetlenül felecsölt és változó hőmérséklet, helyenként egy az egész testen felborzadt szőr, bádgyadt és szomorú tekintet, a teljésnél rögtön apadás, végre az étvágyban és kórórdésben fogyatkozás által ismerteti meg magát.

Ezen kórtüneteket követő legközelebbi napon a láz fokozódik, a szájj forró, nyálkával tel, az orr- és nyakhátyák vörösebbek, a köny elválasztás gyarapodik, végre a lélegzet gyorsított s a ki-lehelt levegő melegebb, olykor száraz rövid köhögés is beáll. A következő napról kezdve mindezen tünetek sokkal észrevehetőbben észlelhetők, az evés és kórórdés teljesen megszűnik s többé-kevésbé heves hasmenés is áll be, a szájj tájéskot ver, az orr pedig sűrű nyákot választ el, a szájbán és nyelven, különösen pedig íny-lúson, továbbá az orron és faron fehéres vagy sárgászürke, később sebekké fejlődő foltok jelentkeznek, a lélegzés mindinkább nehezebbé, végre hörgéssé válik, a testi erő sebesen emésztetik fel és az elgyengülés gyorsan beáll, a beteg állat legtöbbször megátmasztott fejfel hever és kórórdésben a kór kiűtésétől számí-tva a 4—7. nap között elhull.

Az első kórsejt után a marha állományban rendszeren 3—7 napi időköz mulik el addig, amíg egy újabb kórsejt merül fel, midőn később a kór-kiűtés minden speciális rendszer nélkül egymásután állanak be.

(Végo köv.)

A „KELET” magán-táviratai.

Éjjel érkeztek.

Feladatott Budapestén okt. 31. éjjel 2 ó. 5 p.
Érkezett Kolozsvárra okt. 31. éjjel 2 ó. 20 p.

A „Hon” jelenti, hogy a mai közös ministertanács a vámtárgyalások iránt végleges megállapításra jutott, melyet Tisza a héten előterjesztend a háznak. A megállapodás szerint ajánlatik Németországnak egyelőre a „meistbegünstigt” nemzetek szerződését megkötni monarchiákkal.

Kriszties igazolta Szerbia eljárását a portánál. A szerb mozgósítás szerinte a határ védelmét célozta.

Heiman egyesült Tergukaszoval, Mukhtar három órányira áll az oroszok előtt Köpriüköjnél.

Montenegró actióját folytatni akarja.

Délben érkeztek.

Feladatott Budapestén oct. 31. 10 ó. 55 p. d. e.
Érkezett Kolozsvárra oct. 31. 11 ó. 30 p. d. e.

Plevna ellen az általános támadás holnap lesz, a porta aggodik a kimenetel felett.

A váügyben a confrentiápon énteken lesz.

Apponyinak a válasz szombaton történik.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

October 27-én 5 % Metaliques 66.85 ft.
Kamat 66.80 5 % Nemzeti kölcsön 74.55. ft.
Aranyjárdék —. 1860-ik államkölcsön 110.—
Bankrészevények 836.—. Hitelrészevények 213.10
London 117.70. Ezüst 104.60. Cs. kir. arany 5.64.
Napoleon'or 9.48 — 100 mark német érékű 53.25.

Urbéri kötvények: Magyarországi 77.75 Te-mesi 76.25. Erdélyi 74.70. Horvátországi 85.—.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:

Békésy Károly.

